

ПРОБЛЕМА ЗМІНИ НАУКОВОЇ ПАРАДИГМИ В МЕТОДИЦІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Олександр ЛАБЕНКО (Кіровоград, Україна)

У цій статті автор ставить проблему зміни наукової парадигми в методиці вивчення іноземних мов. Це потрібно для створення нових сільових технологій вивчення іноземних мов в умовах зародження інформаційного суспільства в Україні.

Ключові слова : наукова парадигма, навчання іноземних мов, інформаційне суспільство, сучасні сільові технології.

The author of paper rises the problem of modifying scientific paradigm of foreign languages teaching methods. It is necessary for creating up-to-day Net-technologies for teaching foreign languages in the circumstances of formation of the information society in Ukraine.

Key-words: scientific paradigm, Net-technologies, information society, foreign languages teaching methods.

Модернізація системи освіти в Україні все більшою мірою співвідноситься із педагогічними процесами, які відбуваються в Європі, а якщо ширше - на Заході. Це пов'язано, як відомо, із розвитком Болонського процесу, у рамках якого протягом найближчого часу в Європі планується створити єдиний освітній простір.

Проте така перспектива – це лише вершина "айсберга", оскільки українській педагогічній науці у зв'язку з цим потрібно, на нашу думку, радикально змінити наукову парадигму, котра закладена в основу як освіти загалом, так і методики навчання іноземних мов зокрема. І ось чому, на нашу думку:

по-перше, з початку ХХ століття світ як соціо-природне середовище, у якому живе пересічна людина, дуже змінився. Адаже ще якихось 70-80 років тому індивід народжувався і жив у мовному оточенні, яке не змінювалося протягом майже всього його життя. Цікаво, що методика передачі певних знань, умінь, навичок, традицій, переконань тощо від покоління до покоління при цьому відбувалася теж досить просто - за правилом "Роби як я".

Але в останні десятиліття ХХ сторіччя та майже 10 років ХХІ століття ситуація кардинально змінилася: через кожні 15 років кількість інформації, у тому числі й лінгвістичного характеру, постійно подвоюється, а за неповних 40 років змінилося 6 поколінь ЕОМ. Тепер, до речі, у квартирі пересічного українського громадянина стоїть персональний комп'ютер, який набагато потужніший, ніж той, що стояв у середині 70-х рр. у Пентагоні.

По-друге, знайома всім радянська, а точніше, вже пострадянська українська вища, середня освіта й власне сама наукова школа, вільно чи невільно, все більше потрапляє під вплив так званої англо-американської наукової доктрини, яка досить істотно відрізняється від радянської і пострадянської. І різняться, як відомо, між собою ці дві освітньо-наукові системи самими базовими підходами в галузі мислення та освіти (див.табл. № 1).

По-третє, українська середня, а подекуди й вища школа внаслідок розвитку суспільства в бік демократичних засад і доступу молоді до широких іноземних лінгвістично-інформаційних потоків дуже серйозно, як свідчать наші дані, зіштовхнулася із проблемою вдосконалення організації навчальної діяльності. Простіше кажучи, у багатьох випадках освітньо-науковий потенціал учнів чи студентів, їхня іншомовна обізнаність, ерудиція є настільки високою, що вони не лише стають вривень із своїми учителями (особливо

сільських шкіл), але й "перебирають на себе певні владні важелі" на заняттях, відсторонюючи того ж учителя. При цьому, якщо у ВНЗ ця проблема стоїть не так гостро через те, що викладачі ВНЗ часто виїжджають за кордон на стажування, підвищують свій фаховий рівень шляхом участі у різних міжнародних програмах тощо, то в середній школі, особливо в роботі із старшокласниками, питання педагогічного керівництва, а точніше **"педагогічного домінування" на заняттях чи загалом** в освітніх чи виховних процесах стоїть досить гостро, як відзначають самі ж учителі. І це не дивно, як на нашу думку. Адже сучасний учень, який гарно володіє комп'ютером, має доступ до світових інформаційних мереж (Internet) і має досить вільного часу, оскільки не готується до "непотрібних" уроків, може потенційно набагато більше знати в тій чи іншій галузі мовознавства (іноземних мов), ніж сам учитель. А це в багатьох випадках підриває авторитет педагога, вносить розлад у дисципліну під час занять чи під час проведення освітньо-виховних заходів тощо. Цікаво, що й педагог у багатьох випадках є дійсно не винним у такій ситуації, оскільки він у школі чи ВНЗ фактично "задавлений" шкільним бюрократизмом, його вчили й готували до педагогічної діяльності, у тому числі й лінгвістичної, по-старому, по-радянськи, в умовах адміністративно-командної системи керівництва освітньо-виховними процесами, а потрібні, як відомо, вже нові технології, які ґрунтуються на демократичному підході, на іншій (нерадянській) науково-методологічній базі (парадигмі).

Іншими словами, у сучасних умовах одного звання учитель англійської (німецької, французької та ін.) мови вже замало, щоб на одному лише авторитеті, наданому адміністративною владою, проводити ефективні заняття із шкільною чи вузівською молоддю.

Де вихід із ситуації? На нашу думку, він є, його підказують, до речі, у своїх анкетах самі вчителі-практики, педагоги-ентузіасти вдосконалення іншомовної освіти підростаючих поколінь української молоді, котрі не хочуть «перетворення нашої держави на «бананову республіку». Якщо проаналізувати сказане ними та узагальнити праці сучасних вчених-теоретиків, у тому числі й методистів [1,3,4,5], то розв'язання питання вдосконалення навчально-виховного процесу в аспекті модернізації української лінгвістичної освіти учнівської та студентської молоді може лежати в наступній площині: по-перше, **осучаснити наукову парадигму, котра лежить в основі як усієї української педагогічної науки, так і методичної зокрема. По-друге, відповідно до нової наукової парадигми перебудувати навчально-виховний процес у вищій та середній школі (удосконалити технології, методики навчання та вивчення іноземних мов тощо) із врахуванням перспектив поступового переходу української соціально-економічної системи із її розвинутих аеро-космічними технологіями у постіндустріальне, інформаційне суспільство.**

З огляду на сказане, та згідно із темою статті, очевидно, потрібно більш детально ознайомимось із новою науковою (педагогічною) парадигмою, яка буде істотно впливати на методику навчання іноземних мов у найближчому майбутньому, як ми її бачимо на цей час.

Проте, спочатку згадаємо, що таке парадигма:

"У широкому розумінні парадигма може бути визначена як набір переконань, цінностей і технік, що сприймаються членами даного наукового співтовариства" [1, 20].

При цьому слід нагадати, що парадигм може бути загалом багато в науці. Одні із парадигм мажуть бути загальнофілософського рівня, а тому вони будуть загальні й всеохоплюючі, а інші парадигми будуть керувати науковим мисленням у доволі вузьких, специфічних, обмежених галузях дослідження.

Тобто, одна парадигма може стати обов'язковою для всіх природничих і гуманітарних наук, а інша може застосовуватися лише, наприклад, у фізиці, біології чи мовознавстві.

До речі, про необхідність ревізії сучасного розуміння людської природи й природи навколишньої реальності, процесів мислення говорили останнім часом багато вчених. До них належать такі відомі філософи, фізики, математики, лінгвісти, історики науки, як Томас Кун, Дж. Глейк, Г. Шіпов, Е. Мулдашев, Пол Фейерабенд та ін. [1, 3, 4, 5].

Кожен із них у свій час звернув увагу на те, що так звана стара ньютонівсько-картезіанська наукова парадигма (якою користувалися, до речі, й у Радянському Союзі, на якій сформовано сотні тисяч сучасних вчених-теоретиків, педагогів, методистів) хоч і досить потужна, оскільки може змоделювати, наприклад, процес створення Всесвіту від першої наносекунди "Великого вибуху" до теперішнього часу, може виробити комп'ютери й космічні кораблі, проте не в змозі створити, наприклад, модель хмаринки, структуру рослини, запрограмувати потік крові в організмі людини чи тварини, відтворити процес мислення людини, досить точно змоделювати поведінку учнів «відірваного» класу на уроці в того чи іншого учителя тощо.

Іншими словами, сучасна ньютонівсько-картезіанська парадигма, яка зараз покладена в основу української науки й ґрунтується на лінійній математиці, евклідовій геометрії та аристотелівській логіці, стає практично безсилою, коли вона починає мати справу із **нелінійними турбулентними потоками** чи **живими природними системами**. Для того, щоб це краще зрозуміти, порівняймо основні характеристики старої та нової наукових парадигм (див. табл. 1)

Таблиця 1

Порівняльні (основні) характеристики ньютонівсько-картезіанської та квантово-релятивістської наукових парадигм

Ньютонівсько-картезіанська (індустріальне суспільство)	Квантово-релятивістська (інформаційне суспільство)
<p>1. Домінує розуміння, що люди - це "суспільні істоти, які мають свідомість, володіють членороздільною мовою, виробляють і використовують знаряддя праці" (Великий тлумачний словник) [2, 272].</p> <p>2. Всесвіт - це гігантський часовий механізм, де все відбувається відповідно до незмінних законів (гравітації, електромагнітної взаємодії тощо). Таким чином, маючи певні вихідні умови, можемо мати запрограмований результат у фізичних, хімічних, педагогічних процесах.</p> <p>3. Для того щоб передати й широко розповсюдити лінгвістичну інформацію від індивіда до індивіда (індивідів), існують звукові хвилі (голосом), електромагнітні сили (телефон, телевизор тощо).</p> <p>4. Сучасна (штучна, відірвана від природи) людська цивілізація побудована на основі роботи лівої півкулі головного мозку людини. Інформація здобувається протягом тривалого періоду через фіксуванням досвіду, через навчання чи шляхом проведенням певних досліджень. Тобто, на основі логіки, лінійних і цифрових процесів.</p> <p>5. Забруднене природне оточення людини: нечисте повітря, земля, вода, продукти харчування тощо внаслідок негармонійного ставлення до навколишнього середовища. Домінування внаслідок цього так званих лівосторонніх торсіонних полів, які сприяють через забрудненість (радіоактивну, хімічну, фізичну) психічно-емоційній нерівноваженості людей (учителів, учнів) у процесі їх спілкування.</p> <p>6. Є суб'єкт дії і є об'єкт, на який спрямована дія. Є учитель і є учень на уроці. Учитель домінує на занятті в силу своєї освіти і статусу. Вихід на суб'єкт-суб'єктні відносини у процесі навчання небажані.</p> <p>7. Домінування адміністративно-командної системи у життєдіяльності соціуму, педагогічного колективу тощо.</p>	<p>1. Домінує розуміння, що людина – фрактал Всесвіту (тобто, артефакт подібний як на інших людей, так і на Космос, але не тотожний).</p> <p>Всі люди знаходяться в єдиному інформаційному полі, де кожен випромінює і вловлює інформацію. Інформаційне поле постійно змінюється, воно динамічне, а тому люди певною мірою (і це потрібно враховувати в педагогічному процесі) — продукт хаосу, а не творці його. Хаос створив нас і хаос буде впливати й визначати наше існування в майбутньому. Ми самі, наше тіло, індивідуальність, поведінка і все інше розвивалось у результаті хитрих взаємодій між стабільністю і хаосом, порядком і безладом. Навіть сам процес мислення – результат взаємодії стабільності і хаосу, лінійної активності і нелінійної (Дж. Глейк "Хаос") [1,3,4].</p> <p>ЛЮДИНА – це, фактично, живий біокомп'ютер, де тіло виступає своєрідним апаратним забезпеченням, а досліджені на Заході 8 програм, які виявлені в головному мозку створюють програмне забезпечення життєдіяльності особистості (Тімоті Лірі, Роберт Антон Уілсон та ін.).</p> <p>2. Всесвіт – це Хаотична структура, де діють не традиційні, а стохастичні (тенденційні) процеси взаємодії між об'єктами живої та "неживої" природи.</p> <p>3. Потрібно враховувати у педагогічному процесі, що для передачі й широкого розповсюдження почуттєвої інформації (гнів, радість, хвилювання) від індивіда (учителя, учня та ін.) до індивіда (учня, студента) навіть на значну відстань існують у природі незалежно від волі людини торсіонні поля, які не передають енергію, а передають інформацію в автоматичному режимі. Іншими словами, наприклад, якщо якийсь учень добре чи погано відзивається про свого учителя іноземної мови у розмові із своїми товаришами вдома за обідом, то учитель миттєво вже буде знати про цю розмову, її суть на підсвідомому рівні, оскільки його фрактал (частинка його сутності, його «душі») буде обов'язково присутня при розмові. Потім, зрозуміло, в цього учителя під час занять буде і відповідне ставлення до того чи іншого учня, хоч педагог навіть не буде розуміти, чому воно виникло.</p> <p>Іншими словами, будь-який учнівський клас чи учнівська група – це єдина інформаційно-обмінна система, яка складається із багатьох фрактальних (самоподібних) ланок,</p>

	<p>кожна із яких реагує через власний енерго-інформаційний резонанс на той чи інший сигнал.</p> <p>4. Можна побудувати гармонійну технологію вивчення іноземних мов на основі взаємодоповнюючого використання правої та лівої півкулі головного мозку людини із врахуванням торсійної складової взаємостосунків між людьми, наприклад, із застосуванням елементів інтуїції в ході навчання іноземній мові.</p> <p>5. Повноцінне природне оточення: наявність (домінування) правосторонніх (оздоровлювальних) торсійних полів у природному та антропогенному середовищі, що сприятиме гармонізації психічно-емоційного клімату в процесі спілкування людей (учителів, учнів).</p> <p>6. Основний стиль навчання іноземним мовам (обміну інформаційними потоками стосовно цього) в режимі суб'єкт-суб'єктних відносин як найбільш перспективні у плані всебічного охоплення теми (заняття). Тобто, сітьові (як їх певний різновид загальновідомі - мережеві, коли обмінюються інформацією, думками через Internet з приводу тої чи іншої теми заняття). Проте слід зазначити, що мережеві і сітьові у нашому розумінні подібні, але не тотожні. Сітьові включають у себе мережеві.</p> <p>7. Домінування демократично-самоврядних систем життєдіяльності педагогічного колективу ВНЗ чи середньої школи.</p>
--	--

Таким чином, навіть поверховий погляд на інформацію, що стосується порівняльної характеристики двох наукових парадигм, показує, що їхнього принципового об'єднання, очевидно, потребує сучасна педагогічна (методична) наука, щоб таким чином згармонізувати навчально-виховний процес на основі взаємозбагачення та взаємодоповнення наукових парадигм.

Відповідно сучасну стратегію оновлення технологій вивчення іноземних мов у середній та вищій школі потрібно доповнити знаннями про вплив на людину й природне оточення торсійних полів, хаосу, можливостей правої й лівої півкуль головного мозку людини тощо.

Це, у свою чергу, дасть можливість по-новому сформулювати основні **завдання з модернізації освіти шкільної та учнівської молоді на основі нової парадигми:**

1. Отримання системної інформації про вплив торсійних полів правого й лівого кручення на соціо-природне оточення, процес вивчення іноземних мов (їхні джерела, шкідливість чи корисність тощо).

2. Дослідження, розробка і впровадження у навчальний процес таких венчурних правопівкульних технологій вивчення іноземних мов як певних **технологій боротьби із внутрішнім хаосом** думок учня, студента (тобто, у їх власній свідомості) під час занять іноземною мовою, а точніше, недоречних мислеформ та мислеобразів (наприклад, студент дивиться в підручник із граматики англійської мови, а в цей час бачить себе на вечорі з товаришами та ін.), які заважають засвоювати навчальний матеріал. Наприклад, подібними технологіями користуються буддійські монахи, ними володіти навчають у деяких західних школах бізнесу під час перепідготовки вищого керівництва великих корпорацій тощо.

3. Дослідження, розробка і впровадження у життя педагогічного колективу (ВНЗ, школи) також **технологій боротьби із зовнішнім хаосом** (де, наприклад, силою думки намагаються гармонізувати реальність, яка знаходиться вже за межами свідомості індивіда): неетичністю взаємостосунків між учителями та учнями, нераціональним використанням часу, що відведений для заняття, і т.п., які ґрунтуються на безкультур'ї, неосвіченості й байдужості (молодих) людей.

Зрозуміло, що відповідно до поставлених завдань можуть бути запропоновані й нові форми, а точніше, **технології вивчення іноземних мов: наприклад, так звані сітьові**, тобто такі, що виникають і функціонують у педагогічному (учительсько-учнівському чи викладацько-студентському) середовищі школи чи ВНЗ як *цілісна сітка*

взаємозв'язків, що складається із *аудиторних і неаудиторних, державних і недержавних, адміністративних і неадміністративних* викладацько-молодіжних організацій, клубів за інтересами тощо, які займаються збором, всебічним аналізом певної іншомовної інформації регіону (країни, світу) та навчально-виховною діяльністю в якихось доступних межах на території ВНЗ, середньої школи тощо. Основою сітки є, зрозуміло, синхронні, а не діахронні взаємообміни належною інформацією. Лідером є той, хто володіє кращою, структурованішою інформацією, хто може швидше її знаходити, обробляти і надавати тощо.

Таким чином, принциповою відмінністю цих модерних сітьових, технологій, які зароджуються у західних та деяких українських мегаполісах від звичайних є їхня опора переважно на нову квантово-релятивістську наукову парадигму, демократизм, що дає можливість вирішити гармонізацію взаємостосунків педагога і школяра (студента), застосувавши можливості правої і лівої півкуль головного мозку людини та суб'єкт-суб'єктні взаємостосунки у навчальному процесі в ході вивчення тих же іноземних мов.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гроф С. За пределами мозга. Пер. англ. А. Андриановой и др. под общей ред. А. Дегтярева. Третье изд. – М.: Институт Трансперсональной Психологии, Издательство Института Психотерапии, 2000. - 504 с.
2. Загнітко А.П., Щукіна І.А. Великий тлумачний словник Сучасна українська мова від А до Я. - Донецьк: ТОВ ВКФ "БАО", 2008 - 704 с.
3. Kuhn T. The Structure of Scientific Revolutions. Chicago: University of Chicago Press, 1962.
4. Мулдашев З. Р. От кого мы произошли? - М.: ПресЛТД, 1999 — 440 с.
5. Шипов Г.И. Теория физического вакуума. Новая парадигма. - М: НТ-Центр, 1993.-362 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олександр Лабенко – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: екологічна освіта, методика викладання англійської мови.